

ZIEMASSVĒTKI

A2

SKOLĒNA LAPAS

LEKSIKA un LASĪŠANA

1. uzdevums

Uzmini peles mīklas par Ziemassvētkiem!

Atminējumi:

1. **Z** _____
2. **Z** _____
3. **P** _____
4. **E** _____
5. **S** _____
6. **K** _____
7. **V** _____
8. **S** _____

2. uzdevums!

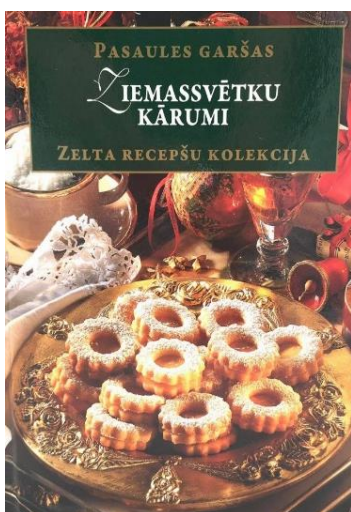
**Grāmata ir laba dāvana gan maziem, gan lieliem.
Lasi īsas anotācijas par grāmatām un atrodi katrai anotācijai atbilstošo grāmatu!
Raksti burtu virs svītras!**

Vai gribi atrast atbildes uz daudziem jautājumiem par Ziemassvētkiem: kā tie radušies, kas ir advents, kur un kad radies Ziemassvētku vecītis un kādas ir svētku tradīcijas dažādās zemēs? Tad tev noderēs grāmata _____ .

Ziemassvētki ir dāvanu laiks. Tāpat Ziemassvētkos jārotā māja. Protams, veikalā var nopirkt ļoti skaistus rotājumus – zvaniņus, eņģelišus, bumbas un zvaigzni egles galotnei, bet paša rokām gatavota dāvana vai rotājums noteikti būs mīļāks. Izgatavot tos tev palīdzēs padomi grāmatā _____ .

Latviešu Ziemassvētku ēdienus – pelēkos zirņus, sutinātus kāpostus, cūkas cepeti, pīrāgus un piparkūkas – šos ēdienus tu jau zini. Bet varbūt izmēģināsi kādu nezināmu Ziemassvētku ēdienu? Tad ieskaties grāmatā _____!

Tev taču patīk saņemt Ziemassvētku dāvanas, kas slēpjas zem svētku egles? Bet atceries, ka Ziemassvētku vecītis gaidīs no tevis kādu skaistu dzejoli. Gan agrāk, gan mūsdienās rakstīti dzejoļi ir grāmatā _____ .

A

B

C

D

3. uzdevums

3.1. Lasi par latviešu tautas Ziemassvētku tradīcijām! Atrodi katras rindkopas virsrakstu! Virs katras rindkopas raksti burtu, kas apzīmē atbilstošo virsrakstu!

Mūsdienās svarīgākās dienas ir 24. decembris - Ziemassvētku vakars un 25. decembris - Pirmie Ziemassvētki. 24. decembrī Ziemassvētku vakariņās visbiežāk sanāk kopā visa ģimene. Latvijā 24. decembra vakars ir dāvināšanas un dāvanu atvēršanas brīdis.

Tagad Ziemassvētku svinēšanā apvienojušās gan senās tautas tradīcijas, gan mūsdienu Ziemassvētku tradīcijas. Ziemas saulgrieži (20.-22. decembris) ir laiks, kad nakts sāk kļūt aizvien īsāka, tāpēc šajā laikā senie latvieši svinēja gaismas uzvaru pār tumsu. Mūsdienās ziemas saulgriežus svin 21. decembrī, un šajā dienā visbiežāk atceras un izmanto senos rituālus.

Pirms Ziemassvētkiem gan agrāk, gan tagad tīra un pušķo mājas. Senāk tās pušķoja ar egļu zariem, augļiem, dārzeniņiem, putnu spalvām. Populāra bija puzuru veidošana. Puzurus parasti veidoja no salmiem. Dažreiz puzura vidū bija kartupelis, kurā sadūra salmus – to sauca par saulīti. Tagad gandrīz katrā mājā ir skaisti rotāta Ziemassvētku eglīte. Tā ir diezgan jauna tradīcija, tikai kopš 19. gadsimta.

Sena un nozīmīga Ziemassvētku tradīcija ir bluķa vilkšana. Parasti bluķis bija no ozola koka. Bluķa vilkšanai ir simboliska nozīme – tā ir kā saules vilkšana kalnā. Bluķi velk arī pret jaunumu. Beigās bluķi sadedzina – tas nozīmē, ka sadedzina visu slikto un bēdīgo, kas bija vecajā gadā.

Ziemassvētkos gāja ķekātās, budēļos jeb čigānos. Ķekatas ir masku gājiens. Populāras dzīvnieku maskas ir Dzērve, Vilks, Kaza, Zirgs un Lācis. Ir arī priekšmetu maskas – Siena kaudze un Slotā, ir arī Spoks, Nāve un citas. Latviešiem ķekatojas gan vīri, gan sievas, gan arī jaunieši un bērni. Ķekātās iet, lai nākamajā gadā būtu laba raža, lai mājdzīvnieki, mājlopi un cilvēki būtu veseli.

Ziemassvētkos dziedāja dziesmas, gāja rotaļās. Īpašas Ziemassvētku rotaļas ir tās, kurās Mēness ķer Sauli vai vilks ķer kazu (aitu). Latviešu tautas rotaļās Mēness un vilks simbolizē tumsu, bet Saule un kaza (aita) – gaismu. Ziemassvētkos sākas jaunais Saules gads. Lai sāktos jaunais Saules gads, vecajam ir jābeidzas, tāpēc kaza, aita vai Saule ir jānoķer.

No seniem laikiem līdz mūsdienām Ziemassvētkos svarīgs ir bagātīgi klāts galds. Ziemassvētki latviešiem bija gada bagātākie svētki. Ziemassvētku naktī uz galda jābūt maizei, lai tās netrūktu nākamajā gadā. Tradicionāli Ziemassvētku ēdieni ir pupas un zirņi. Galdā lika arī cūkas šņukuru, putraimu desu, vistas cepeti, sutinātus kāpostus, pīrāgus un citus ēdienus. Mūsdienās populārs Ziemassvētku kārumš ir piparkūkas.

- A Vilks ķer kazu
- B Bluķa vilkšana
- C Ziemassvētku mielasts
- D Ķekatošanās
- E Māju rotāšana

3.2. Raksti, kas ir attēlā! Izmanto tekstu!

3.3. Atzīmē (x), kuri apgalvojumi ir pareizi!

1. Mūsdienās Ziemas saulgriežus atzīmē 21. decembrī.
2. Pirms Ziemassvētkiem visos laikos pušķoja mājas.
3. Ziemassvētku eglītes rotāšana ir ļoti sena latviešu tradīcija.
4. Budēji maskās var būt tikai pieaugušie.
5. Ziemassvētku rotaļā tumsas simbols ir mēness vai vilks.
6. Senāk Ziemassvētkos uz galda bija tikai maize.

4. uzdevums

**Lasi latviešu tautas ticējumus! Ticējumos virs svītras raksti atbilstošos vārdus!
Tad uzzināsi, kas jādara Ziemassvētkos!**

Nākotnes zilēšana Ziemassvētkos ir sena tautas tradīcija. Ar Ziemassvētkiem ir saistīti daudzi latviešu tautas ticējumi. Ziemassvētku ticējumos bieži paredz to, kas notiks nākamajā gadā.

1. Ziemassvētkos _____ reizes jāēd, tad nākotnē būs bagātība.
2. Ja pirms Ziemassvētkiem ir daudz sniega, tad pirms _____ būs daudz lietus.
3. Ja Ziemassvētku vakarā debesīs ir daudz _____, tad nākamajā gadā būs daudz sēņu.
4. Ziemassvētku vakarā basām kājām trīs reizes jāskrien apkārt _____, tad nesāpēs _____.
5. Ziemassvētku naktī jāēd _____, tad būs daudz naudas.
6. Ja Ziemassvētkos ir _____, tad nākamajā gadā būs daudz medus.

mājai sniegputenis zvaigžņu deviņas gadā Jāņiem zobi zirņi

Basām kājām – kājās nav ne kurpju, ne zābaku, ne čību.

5. uzdevums

Lasi un izpildi uzdevumus!

Interesanti fakti par dažām Ziemassvētku tradīcijām pasaulē

Grieķijā Ziemassvētkos bērni (retāk pieaugušie) iet ielās un dzied Ziemassvētku dziesmas. Par to viņi saņem saldumus, riekstus vai citus kārumus. Populāra tradīcija šajā zemē ir korāļu dziedāšana.

Austrālijā Ziemassvētku laikā ir karsts laiks. Ziemassvētku vecīti var pazīt pēc sarkanās cepures, bet lielā mēteja vietā bieži vien viņš ir tikai peldbiksēs. Ziemeļbriežu vietā vecīša kamanas velk ķenguri.

Zviedrijā Ziemassvētkos interesanta tradīcija ir animācijas filmas "Donalds Daks" skatīšanās. Tā stāsta par pīlēnu Daku. Kopš 1959. gada šo filmu televīzijā rāda katru gadu.

Islandē vairāk svin ziemas saulgriežus, nevis Jēzus Kristus dzimšanu. Saulgriežus svin no 23. decembra līdz pat 6. janvārim. Islandes bērni Ziemassvētku vakarā saliek savus apavus uz palodzēm, lai tajos var ielikt dāvanas. Islandē Ziemassvētkos ir tradīcija dāvināt grāmatas.

Itālijā dāvanas saņem tikai 6. janvārī. Tur dāvanas nes nevis Ziemassvētku vecītis, bet gan ragana, kas lido uz slotas kāta. Pie kamīna jānoliek apavi, un pa nakti ragana tajos ieliks dāvaniņas un saldumus.

Beļģu bērniem gardumus pa mājas skursteni nogādā nevis Santaklauss, kas dzīvo Ziemeļpolā vai Somijā, bet svētais Nikolā jeb Nikolajs. Beļģijā Nikolajs ar garu, baltu bārdu ir viena no galvenajām personām Ziemassvētku gaidīšanas laikā.

Tāpat kā latviešiem, arī frančiem ir Ziemassvētku blūķis, taču tas nav no ozola. Francijā tas ir ēdams. Šāds blūķis ir kā rulete jeb rulbiskvīts. Parasti to pārlej ar šokolādes glazūru un izrotā ar marcipāna rūķīšu un sēņu figūriņām.

Lielbritānijā bērni tic, ka Ziemassvētku dāvanas Santaklauss atstāj zeķēs vai spilvendrānās. Parasti tās Ziemassvētku vakarā tiek piekārtas pie kamīna vai virs bērnu gultiņām, lai Santaklauss tās varētu piepildīt ar saldumiem un dāvanām.

Šveicē interesanti ir tas, ka Ziemassvētku dāvanas var atnest ne tikai Santaklauss, bet arī mazais Jēzus un trīs karaļi. Ziemassvētkos īpaši populāri ir pirkt un gatavot dažādus cepumus. Katrai kārtīgai Šveices ģimenei ir sava īpašā cepumu recepte.

5.1. Pretī apgalvojumam raksti atbilstošo valsti!

1. Dāvanas nes ragana, nevis Ziemassvētku vecītis. _____
2. Bērni par dziedāšanu saņem gardumus. _____
3. Ziemassvētku blūķi var apēst. _____
4. Ziemassvētku vecīša kamanas vada ķenguri. _____
5. Populāra Ziemassvētku dāvana ir grāmata. _____
6. Dažādus gardumus bērniem gādā svētais Nikolajs. _____

5.2. Zem attēla raksti valsti, uz kuru tas attiecas!

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

5. _____

6. _____

7. _____

6. uzdevums

Aplūko karikatūru un lasi joku!

6.1. Lasi jautājumus un atbildes! Apvelc pareizās atbildes burtu!

1. Par ko Ziemassvētku vecītim jautā ziemeļbriedis?
 - A Par kļūdām dāvanu sarakstā.
 - B Par kļūdām apsveikuma tekstā.
 - C Par e-pasta adresēm.
2. Kāpēc Ziemassvētku vecītim ir grūti rakstīt?
 - A Jo viņam rokās ir cimdi.
 - B Jo viņš sēž uz jumta.
 - C Jo viņš ir noguris.
3. Kāds ir Ziemassvētku vecītis?
 - A Viņš ir jautrs un jokojas ar ziemeļbriedi.
 - B Viņš priecājas par Ziemassvētkiem.
 - C Viņš dusmojas uz ziemeļbriedi.

6.2. Uzraksti pareizi (bez kļūdām) tekstu, kuru rakstīja Ziemassvētku vecītis!

_____ !

Dūraiņi – cimdi, kam atsevišķi dalīts tikai viens pirksts – īkšķis.

Ziemassvētku dzejoļu lappuses

7. uzdevums

Izpildi uzdevumus, un varēsi nolasīt dzejoļus!

7.1. Lasi dzejoļu rindas un virs svītras raksti vārdu pamazināmā formā!
Izmanto attēlu un vārda pirmo burtu, lai uzzinātu vārdu!

R_____ pa mežu iet,
Galvā sārtu mīci liek.
Iet un skaita pārslīņas,
Kuras krīt uz

p_____.

Lai visi būtu priecīgi

Kā Ziemassvētku _____ **r**_____.

Lai visiem staro gaismiņa,

Kas iepriecina _____ **s**_____.

7.2. Uzmanīgi lasi dzejoli! Atrodi katra panta 2 pēdējās rindas!
Pievērs uzmanību dzejas rindu pēdējiem vārdiem!

Ziemassvētku vakarā

Panta sākums...

1. Stāv eglīte jau rotāta,
Galds arī balti **klāts**,
2. Sāk gaiši liesmot svecītes,
Uz galda gardas **kūkas**,
3. Kad vaļā veras dāvanmaiss,
Kā zvaigznītes mums acis **mirdz**.

Panta otrā puse

Nāk Ziemassvētku vecītis,
Tam bārdā sniega pūkas.
Tad brīnumaini smaržo gaiss
Un priekā līksmi lēkā sirds.
Un visiem priecīgs prāts,
Kad Ziemassvētki klāt.

7.3. Lasi Viļa Plūdoņa dzejoli un vīrs svītras raksti atbilstošu vārdu!

Ziemassvētku rūķītis

maisū

Gaiši

ierējās

gaisu

kaimiņu

klusī

Sidraba mēnešņš

Veļas pa _____.

Sētā nāk rūķīt's

Ar dāvanu _____.

Atnāca, nolika

Priekšnamā _____

Un aizgāja tālāk

Uz _____ pusi.

Ne manīja sētnieks,

Ne _____ suns, –

Bet kur tas bij bijis,

_____ iededzās guns.

VĀRDI

guns = uguns
iededzās = iedegās
manīja = redzēja

GRAMATIKA

1. uzdevums

IEGAUMĒ

Lietvārdu pamazināmās formas

Ar īpašām izskaņām* no jau esošiem lietvārdiem var darināt deminutīvus jeb pamazināmos vārdus.

No 2. un 5. deklinācijas lietvārdiem pamazināmos vārdus atvasina ar izskaņām **-ītis, -īte**.

Kast-**e** → kast-**īte**

Brāl-**is** → brāl-**ītis**

No 1., 3., 4. un 6. deklinācijas lietvārdiem pamazināmos vārdus atvasina ar izskaņām **-īņa, -īņš**.

Dēl-**s** → dēl-**īņš**

Liet-**us** → lietut-**īņš**, tirgus → tirdz-**īņš**

Mās-**a** → mās-**īņa**

Krāsn-**s** → krāsn-**īņa**

* **Izskaņa** ir vārda beigu daļa – galotne kopā ar pēdējo vārda piedēkli.

Viršsvītras raksti lietvārdu pamazināmā formā vienskaitļa vai daudzskaitļa nominatīvā!

PARAUGS

Katru gadu piparkūku **mājiņa** (māja) priecē mūs visus.

1. Pēteris sauja ķer _____ (sniegpārslas).
2. Ziemassvētku _____ (vecis) dzīvo Somijā.
3. Istabā stāvēja kupla svētku _____ (egle).
4. Svētkus iezvana skanīgs _____ (zvans).
5. Cepeškrāsnī cepas saldas piparkūku _____ (sirdis).
6. Šogad manu istabu rotā balts _____ (eņģelis).
7. Balts _____ (sniegs) krīt uz egļu zariem.
8. Ziemassvētku vakarā pie debesīm ir spožas _____ (zvaigznes).
9. Jaungada naktī logā spīdēja _____ (mēness).
10. Zem eglītes bērņus gaidīja _____ (dāvanas).

ATCERIES

Dažreiz, veidojot lietvārdu pamazināmās formas, notiek līdzskaņu mija.
Piemēram, koks → kociņš.

2. uzdevums

Lietvārds akuzatīvā	
Dāvināt, dot, saņemt, iegūt	KO?
	soma → somu cepure → cepuri velosipēds → velosipēdu

Apskati tabulu! Raksti vārdus pareizā locījumā virs svītras!

Maija	✓					
Una			✓			
Emīls				✓		
Toms		✓				
Oto					✓	
Muris 						✓

1. Maijai vecāki uzdāvināja _____ par Latviju.
2. Pie Ziemassvētku eglītes Una saņēma _____ .
3. Ziemassvētku vecītis Emīlam atnesa futbola _____, jo viņš ir futbolists.
4. Toms dāvanā saņēma _____, jo viņš grib iemācīties slidot.
5. Oto Ziemassvētkos ieguva sen gribēto _____ .
6. Runcim Murim mēs uzdāvinājām jaunu rotaļu _____ .

3. uzdevums

IEGAUMĒ

Jaunus darbības vārdus var darināt ar piedēkļiem, piemēram, **ap-**, **aiz-**, **at-**, **ie-**, **no-**, **pa-**, **pār-**, **sa-**, **pie-**, **uz-**, **-iz**.

Lasīt → **pār-**lasīt
skatīties → **ie-**skatīties

Priedēkļi maina vārda nozīmi!

Piemēram,

Es **rakstu** vēstuli. → *darbība pašlaik notiek vai notika*

Es **uzrakstīju** vēstuli. → *darbība ir pabeigta*

Izvēlies pareizo darbības vārdu! Pasvītro to!

PARAUGS

Pirms Ziemassvētkiem es *aizrotāju* / ***izrotāju*** eglīti.

1. Ziemassvētku vecītis bērniem *uzdāvināja* / ***atdāvināja*** konfektes.
2. Es *pacienāju* / ***izcienāju*** draugus ar garšīgām piparkūkām.
3. Juris *palūdza* / ***uzlūdza*** Martu uz Ziemassvētku koncertu.
4. Ziemassvētkos vecāki *apdāvina* / ***dāvina*** bērnus.
5. Ziemassvētku tirdziņā mēs *uzpirkām* / ***nopirkām*** dāvanu tētim.
6. Eglītes zarā mamma *uzkāra* / ***nokāra*** lielu sarkanu bumbu.
7. Jauno gadu mēs *sagaidām* / ***uzgaidām*** mājās.
8. Ziemas saulgriežu dziesmas *pārdod* / ***dod*** visiem prieku.
9. Es *iecepu* / ***izcepu*** lielu un garšīgu piparkūku.
10. Egles zarā Māra *ielika* / ***pielika*** baltu svecīti.

RAKSTĪŠANA

1. uzdevums

Apskati attēlus un uzraksti Ziemassvētku stāstiņu! Papildini stāstiņu ar savas ģimenes Ziemassvētku tradīcijām! Nolasi to vecākiem pie eglītes!

Izmantojamie vārdi un vārdu savienojumi: *rotāt, kārt bumbiņas, cept, vakariņot, latviešu ēdieni, kāposti, pelēkie zirņi, rasols, apdāvināt, saņemt dāvanas.*

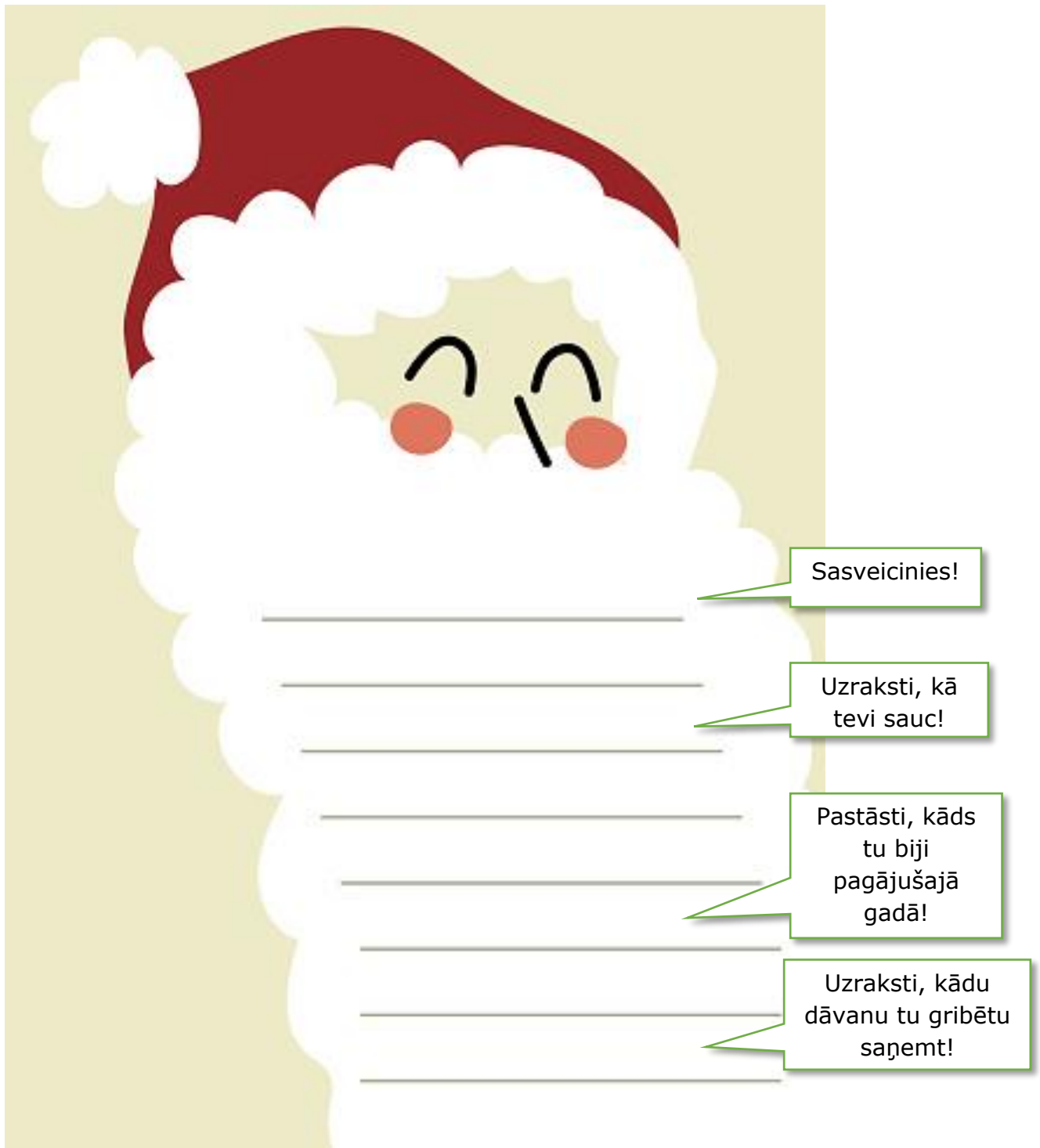

Uzraksti
nosaukumu!

2. uzdevums

Uzraksti vēstuli Ziemassvētku vecītim!

Izmantojamie izteicieni: *es vēlētos, es gribētu, man patīk.*

Sasveicinies!

Uzraksti, kā
tevi sauc!

Pastāsti, kāds
tu biji
pagājušajā
gadā!

Uzraksti, kādu
dāvanu tu gribētu
saņemt!

KLAUSĪŠANĀS

1. uzdevums

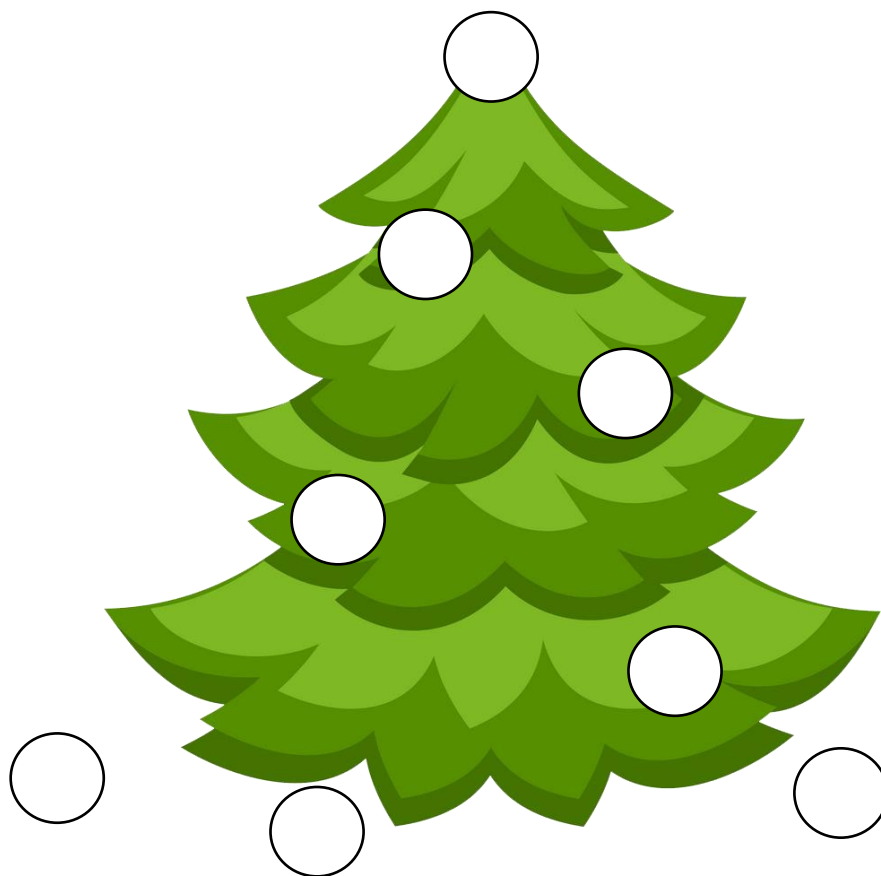
Klausies un atzīmē, ko Ziemassvētkos un Jaunajā gadā dara katra ģimene! Tekstu vari klausīties vairākas reizes.

	Gulbju ģimene	Liepiņu ģimene	Akmentiņu ģimene
<i>Paraugs.</i> <i>Ziemassvētki ir ģimenes mīļākie svētki.</i>	X		
1. Ziemassvētku vakarā mamma spēlē klavieres, bet pārējie ģimenes locekļi dzied Ziemassvētku dziesmas.			
2. Mamma Ziemassvētku vakarā gatavo vismaz divpadsmit ēdienus.			
3. Ģimene Jaungada vakarā brauc pie kāda ciemos.			
4. Ziemassvētku vakarā ģimene iet uz baznīcu.			
5. Jaunā gada vakarā ģimene dodas uz centru un skatās salūtu.			
6. Jauno gadu sagaida mājās kopā ar radiem, draugiem un mazo sunīti.			

2. uzdevums

Klausies, ko Ralfs stāsta par savas ģimenes Ziemassvētku eglīti un atzīmē, kas kur atrodas. Tekstu vari klausīties vairākas reizes.

 A	 B	 C	 D
 E	 F	 G	 H

2.1. Klausies tekstu vēlreiz un izkrāso attēlus!

3. uzdevums

**Klausies dziesmu "Laba slava sniedziņam" un ievieto trūkstošos vārdus!
Dziesmu vari klausīties vairākas reizes.**

Laba slava sniedziņam -
Netrūkst _____ draugu tam.
Un pat _____ prieks,
Ja tam apkārt zaigo _____.

Rudzu asniņš _____,
Silti, silti ietinas -
Kas vairs viņu traucēt drīkst?
Lauku sargā _____ mīksts.

Ābelīte zarus liec:
- Vējiņ, mani neaiztiec!
Manos zarus sniedziņš _____
Auklē _____ pumpurus.

Laba slava sniedziņam -
Netrūkst _____ draugu tam.
Visi, visi gaida to,
Visus sniedziņš ielīksmo.

Piedz.

(Dzidra Rinkule-Zemzare)

Izmantotie materiāli

Leksika un lasīšana

Plūdons V., Raksti, I. 1974.
Ziemassvētku zvani. 1991.
Ilustrētā junioriem. Decembris 2021 (144).

<https://epadomi.lv/ziemassvetki/28112010-ziemassvetku-tradicijas-latvija-un-citur>
<https://www.visisvetki.lv/senlatviesu-ziemassvetku-tradicijas/>
<https://www.lieliskadavana.lv/par-mums/blog/ziemassvetku-tradicijas-latvija-un-pasaule>
<https://www.e-biblioteka.lv/svetki/ziemassvetki/ziemassvetku-ticejumi/>
<https://www.talsubiblioteka.lv/ziemassvetku-gramatas-lieliem-un-maziem/>
<https://lr2.lsm.lv/lv/lr2/raidijumi/ziemassvetku-stastu-kalendars/>
<https://jauns.lv/raksts/sievietem/59095-maskas-un-maskosanas-logs-uz-vinpasauli-mistika-latviesu-dzive>

Gramatika un rakstīšana

<https://vectorpicfree.com/christmas-night-reindeer-and-snowman-on-the-background-of-the-moon-vectors/>
<https://d1png.com/png/6852356>
<https://freepikpsd.com/checklist-logo/1358924/>
<https://www.vectorstock.com/royalty-free-vector/dos-and-donts-like-checklist-vector-24067846>
<http://clipart-library.com/clipart/BigKky4BT.htm>
<https://www.vectorstock.com/royalty-free-vector/ice-hockey-skates-vector-290884>
https://www.freepik.com/premium-vector/black-soccer-ball-white-background-simple-vector-element-tournament-illustration_19312802.htm#page=1&query=ball&position=29&from_view=keyword
<https://www.istockphoto.com/search/2/image?phrase=cat+toys+on+white>
https://www.freepik.com/free-vector/playful-cute-cats-flat-item-set-cartoon-fluffy-kitties-kittens-tabbies-sitting-playing-lying-sleeping-isolated-vector-illustration-collection-pets-animals-concept_11671933.htm#page=1&query=cat&position=0&from_view=keyword
<https://www.vectorstock.com/royalty-free-vector/christmas-candle-vector-1143096>
<https://www.express.co.uk/finance/city/447968/Help-with-a-happy-retirement-Christmas-gifts-that-grow-with-children>
<https://baketivity.com/product/gingerbread-man-cookie-kit/>
<https://www.istockphoto.com/vector/letter-for-santa-claus-christmas-template-layout-letter-child-wish-list-new-2021-gm1282880420-380481581>